

**Univerzita Karlova**

**Filozofická fakulta**

**Ústav románských studií**

**Románské jazyky**

## **Autoreferát disertační práce**

Mgr. et Mgr. Petra Laufková

**KAUZATIVITA V SOUČASNÉ PORTUGALŠTINĚ**

**Causativity in Contemporary Portuguese**

Vedoucí práce: prof. PhDr. Petr Čermák, PhD.

2023

# Kauzativita v současné portugalštině

Život je založený na řetězení událostí, které se navzájem podmiňují. Tyto kauzální vztahy lidé nevyhnutelně konceptualizují a vyjadřují, a proto jednotlivé jazyky disponují nejrůznějšími kauzativními mechanismy. Koncept kauzace považujeme za základní a velice komplexní kognitivní i lingvistický jev.

Jako typický příklad kauzativního mechanismu se obvykle uvádí anglická analytická konstrukce *make + infinitiv* vyjadřující, že někdo/něco koná a svým konáním způsobí, že se něco stane nebo že někdo/něco něco udělá. Tato konstrukce má v portugalštině své protějšky, nejedná se však o jedinou možnost, jak kauzaci vyjádřit.

Kauzativní konstrukce v portugalštině jsou velmi nosné téma pro badatele jakéhokoli zaměření. Vyznačují se značnou komplexností, a proto mohou představovat výzvu pro jednotlivé lingvistické proudy. Portugalština má velmi bohatý systém kauzativních prostředků a díky existenci osobního infinitivu dokonce umožňuje tvořit několik různých infinitivních konstrukcí, což je unikátní jev, jenž neušel zájmu portugalistů, kteří se snaží zjistit, co motivuje mluvčí k použití té či oné konstrukce a jaké jsou mezi nimi sémantické rozdíly. Na druhou stranu v běžných jazykovědných publikacích, jako jsou gramatiky, scházejí ucelené kapitoly o tématu kauzativnosti nebo alespoň o infinitivních kauzativních konstrukcích. Ten, kdo se chce o portugalském unikátu dozvědět více, je odkázán na vlastní rešerši a četbu vysoce odborných jazykových prací, které nejenže jsou běžnému uživateli nepřístupné, navíc nevyčerpávají téma vyváženě, neboť se zaměřují na dílčí aspekty a ty zbývající zůstávají stranou. Proto jsme se rozhodli představit portugalské kauzativní mechanismy v jejich úplnosti a poté se úžeji zaměřit na infinitivní kauzativní konstrukce, které pojednáme z mnoha hledisek.

## Struktura práce

Co se týče obsahu a členění naší práce, usilovali jsme o co největší přehlednost. Práci nedělíme na teoretickou a praktickou část, neboť teorie a praktické výzkumy jsou zde natolik provázány, že v tomto dělení nevidíme smysl. Obsah tedy členíme pouze do tematicky uzavřených kapitol.

V obecném úvodu vysvětlujeme naše motivace pro volbu tématu a stručný vývoj studia kauzativ v dějinách lingvistiky. Především zde vymezujeme hlavní oblast našeho zájmu: infinitivní kauzativní konstrukce, pro jejichž pochopení je nutné pojednat téma kauzativnosti v jeho celistvosti. Druhou kapitolu obligátně věnujeme definici kauzativnosti a také terminologii, která se s tématem pojí, diskutujeme zde tudíž i volbu termínů vhodných pro naši práci. Ve třetí kapitole se dostáváme k obecným jazykovým prostředkům vyjádření kauzativnosti a k nástinu kauzativních mechanismů v současné portugalštině. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na syntetická

kauzativa, která dále dělí na kauzativa lexikální a morfologická a také ukazuje kauzativní transformace vět s jednoduchými slovesy bez použití analytického kauzativního operátoru. V páté kapitole představujeme hlavní typy analytických kauzativních konstrukcí, a totiž konstrukce infinitivní, finitní a nominální, zároveň je třídíme podle kauzativních sloves na konstrukce s *fazer/mandar/deixar* a konstrukce s jinými slovesy s významem kauzace. Od šesté kapitoly se věnujeme čistě jen infinitivním konstrukcím, ačkoliv pro jejich úplné pochopení se místy nevyhneme srovnávání se syntetickými kauzativy a jinými analytickými konstrukcemi.

Šestá kapitola velmi podrobně rozebírá strukturně-distribuční charakteristiky infinitivních konstrukcí s *fazer/mandar/deixar*, a to zejména pozici a funkci podmětů sloves, morfosyntaktické rozdíly mezi podtypy konstrukce označovanými jako VSV, VOV a VVO, možnosti jejich negace, rozdíly v jejich syntaktické integraci či podobu a postavení osobních zájmen, která hraje důležitou roli při rozlišování konstrukcí mezi sebou i při jejich interpretaci. Nakonec zprostředkovává data ohledně úzu v evropské a brazilské portugalské na základě nejrůznějších parametrů.

V sedmé kapitole nahlížíme infinitivní konstrukce optikou kognitivní lingvistiky, neboť je věnována sémantickým a pragmatickým aspektům jejich užití. Zabýváme se obecnou sémantikou kauzativních mechanismů i konkrétní sémantikou jednotlivých typů infinitivní konstrukce. Pracujeme s pojmy autonomie, manipulace, kontrola, síla, agentivnost, přímot kauzace či vztah kauzátor a kauzovaného, které podle poznatků Silvy (2005a) hrají zásadní roli při volbě konkrétní konstrukce pro vyjádření dané sémantiky. Zabýváme se proto také realizací a vlastnostmi kauzátor a kauzovaného (zejména jejich životnosti, přirozenosti jejich konání a odpovědnosti za něj), charakterizujeme kauzativní slovesa *fazer/mandar/deixar* i slovesa v infinitivu a zkoumáme vzájemnou kombinovatelnost těchto prvků s ohledem na intence mluvčího. Pokud jde o interpretaci forem portugalských konstrukcí, stavíme výhradně na tvrzeních hrstky jazykovědců, a proto jejich výzkumy studujeme velmi pozorně a podrobuje je kritickým soudům. Díky tomu odhalujeme naznačovaná, avšak nedostatečně rozvinutá podtémata (např. otázka dialektu, funkční perspektivy či lexikalizace konstrukcí) a zejména nacházíme několik nových souvislostí i nesrovnalostí, a proto si v této kapitole začínáme klást mnoho otázek, čímž se plynule posouváme k výzkumné části práce.

Osmá kapitola, zaměřená na náměty a východiska k výzkumům, se vrací k nezodpovězeným otázkám a přináší nové výzkumné náměty. Rovněž vysvětluje východiska, motivace a principy našeho vlastního výzkumu. Devátá a desátá kapitola se již věnují našemu samostatnému výzkumu, který přiblížíme níže.

## **Teoretická východiska**

Analytická kauzativa, za která se typicky označují především infinitivní konstrukce se slovesy *fazer/mandar/deixar*, přičemž podmětem slovesa vyjadřujícím kauzaci je tzv. kauzátor a logickým podmětem infinitivu tzv. kauzovaný, se od svých klasických románských protějšků odlišují větší gramatickou propracovaností. Podle slovosledu a jmenného pádu, ve kterém se nachází logický podmět slovesa v infinitivu, jsme podtypy této konstrukce označovali zkratkami VSV (verb – subject – verb), VOV (verb – object – verb) a VVO (verb – verb – object). Rozdíl mezi nimi se projevuje i na větné úrovni: konstrukce VSV a VOV jsou považovány za souvětí s infinitivní větou, zatímco VVO se chápe jako věta jednoduchá s komplexním predikátem.

Ve shodě s obecně uznávanými prameny k tématu, podle nichž se existence vícera kauzativních mechanismů v jazyce projevuje sémantickými rozdíly mezi nimi, se i portugalisté domnívají, že jednotlivé kauzativní prostředky nejsou synonymní, nýbrž jde o konceptuálně podmíněné varianty, které svým formálním naplněním – sémioticky řečeno – ikonicky odrážejí pojetí reality. To platí i o typech infinitivní konstrukce, u nichž se syntaktické rozdíly projevují sémanticky minimálně již na úrovni určení sémantické role argumentů: formálnímu podmětu infinitivu ve tvaru nominativu odpovídá agens, logickému podmětu a formálnímu předmětu infinitivu ve tvaru akuzativu často odpovídá patiens. O ikončnosti typů tedy hovoříme, protože jejich sémantický obsah lze charakterizovat analogicky s tím, jak konceptuálně strukturují děj vyjádřený infinitivem.

Má-li se mluvčí rozhodnout, kterou konstrukci použije, bude zvažovat různé faktory. U volby mezi infinitivní a konjunktivní konstrukcí se zaměří především na přímost kauzace a vzdálenost v čase. Při volbě mezi typy infinitivní konstrukce se jedná zejména o stupeň nezávislosti, s jakou vnímá druhý děj ve vztahu k ději hlavní věty, a o to, zda je důraz kladen na závislou událost jakožto celek, nebo na jejího hlavního aktéra (logický podmět infinitivu, tj. kauzovaného). Gramatická komplexnost konstrukcí odráží jak jejich vlastní význam, tak pohled mluvčího, který situaci konceptualizuje.

Úhel pohledu mluvčího se projevuje v tom, nakolik kauzující a kauzovanou událost vnímá integrovaně, od čehož se odvíjí i jeho pohled na nezávislost kauzovaného: typy VSV, VOV a VVO představují zejména tři různé polohy na kontinuu nezávislosti/integrace kauzovaného děje ve vztahu k ději řídicího slovesa: od větší nezávislosti a menší integrace u VSV po menší nezávislost a větší integraci u VVO. Dále ztvárňují různé úrovně autonomie kauzovaného (jeho agentivnost a sebekontrola) a kontroly (odpovědnosti) kauzátora nad kauzovaným a kauzovanou událostí. To se rovněž úzce pojí s povahou samotné kauzace. VSV zastupuje nejanalytičtější (nepřímou a zprostředkovanou) kauzaci mezi nespécifickou příčinnou událostí a časově ohraničenou způsobenou událostí. VOV předkládá nejinteraktivnější způsob výstavby kauzace mezi dvěma zdroji energie. VVO jakožto struktura se dvěma slovesy je nejsyntetičtější (nezprostředkovaná a

přímá) možnost, jak vytvořit kauzaci. U VSV a VOV kauzovaný vystupuje jako iniciátor děje infinitivu, u VOV zároveň jako cíl síly či kontaktu, který je zde v centru pozornosti, zatímco u VVO jde pouze o aktivního účastníka události, která je v centru pozornosti jakožto celek. Je-li kauzovaný způsobilý k tomu, aby byl zdrojem energie pro událost vyjádřenou infinitivem, nabízí se konstrukce VSV a VOV, naopak jeho nezpůsobilost navádí ke konstrukci VVO.

Variabilita v gramatice a syntaxi umožňuje pracovat s funkční výpovědní perspektivou. S tím souvisí sémantika pádů, které se liší v i konceptuální integraci větného členu do celé události: v akuzativu je nejvíce integrovaný, v dativu méně a v dalších nepřímých pádech úplně nejméně, přičemž tato zapojenost koreluje s vysokou mírou zasaženosti a rematičnosti a nízkou autonomií kauzovaného. Kauzovaný v akuzativu se nachází v jádru výpovědi, zatímco v instrumentálu je zcela na periferii a mnohdy ho lze vynechat; rozdíl mezi akuzativem a dativem lze využít také k naznačení, zda kauzovaný děj vykonal proti své vůli či ve svůj prospěch. Chce-li mluvčí vyjádřit stupeň síly, kterou kauzátor manipuluje kauzovaného, a rozlišit přímou a nepřímou manipulaci, může volit konstrukci také podle typického. Jde-li o akuzativ (typický pro VOV), je kauzovaný spíše *patiens donucený* (i fyzicky) něco udělat, zatímco v dativu (typický pro VVO) se stává cílem méně přímé manipulace na rozumové úrovni a tím i recipientem, který usoudí, že je pro něho výhodnější akci vykonat. Je tedy zřejmé, že hierarchie pádů neodráží jen formální vztahy mezi větnými členy, nýbrž pracuje také se sémantickými kategoriemi, které mohou ovlivnit i vybočení z očekávaných vzorců.

Dalším významným parametrem je vlastní význam kauzativního slovesa. *Fazer*, *mandar* a *deixar* vstupují do odlišných interakčních schémat co do použití síly (fyzické, psychologické či společenské), *fazer* a *deixar* navíc mohou i v rámci kauzativní konstrukce nést různé významy. *Fazer* má větší významový rozsah než francouzské *faire* či anglické *make* a může odkazovat k různým stupňům použití síly a nátlaku až po nezamýšlenou kauzaci jako *donutit*, *přimět*, *způsobit*, *zavinit*. Co se týče typu kauzace, *fazer* a *mandar* odkazují k přímé kauzaci, při níž má jejich subjekt přímý vliv na kauzovaného, jehož přimějí nebo donutí provést požadovanou činnost. *Deixar* naopak kategorizuje kauzaci nepřímou a jeho subjekt je potenciální odpůrcem k vykonání činnosti, kterou kauzovaný zamýšlí dělat, ale kauzátor nezasáhne (aktivně ani pasivně), nezabrání jí, přestane jí bránit, umožní ji, ba dokonce ji usnadní. Z tohoto pohledu představují kauzativní slovesa tři různé stupně kauzativnosti: koercivní (*fazer*), direktivní (*mandar*) a permisivní (*deixar*). U *fazer* kauzátor zasahuje nejvíce a kauzovaný je nucený k tomu, aby udělal něco, co neměl v úmyslu, zatímco minimální zásah u *deixar* předpokládá svobodného a aktivního kauzovaného, který těžší z toho, že mu kauzátor nebrání v činnosti.

Patrně nejsubtilnějším fenoménem je možnost kombinovat různé typy konstrukce s různými kauzativními slovesy a brát zároveň v potaz vlastnosti kauzátora, kauzovaného, slovesa v infinitivu. Zatímco *mandar* vyžaduje kauzátora, jenž je schopen vydat pokyn, a kauzovaného,

jenž ho dokáže přijmout, *fazer* a *deixar* mohou různě kombinovat agentivní i neagentivní aktanty a pracovat s jemnými sémantickými rozdíly, nesenými samotnou konstrukcí: u neživotného podmětu se uplatňuje zejména konstrukce VVO, zatímco je-li kauzovaný konceptualizován jako zdroj energie pro děj vyjádřený infinitivem, pak převáží spíše VOV, ba VSV. VVO nechá více vyniknout změnu stavu kauzovaného, zatímco VOV a VSV jeho aktivitu.

Všechny tyto charakteristiky dokládají, že mimořádně flexibilní kombinovatelností inherentních vlastností kauzativních konstrukcí s významy zvoleného kauzativního slovesa, vlastnostmi obou argumentů a dalších faktorů lze dosáhnout nanejvýš komplexní výpovědi, která může nést jemné významové prvky.

Kognitivní lingvistika poukazuje na význam osobnosti mluvčího, jak událost konceptualizuje. K osobě mluvčího se však kromě zkušeností a s nimi spojené struktury skutečnosti a pohledu na konkrétní situaci pojí také forma a typ textu, jež produkuje, a dialekt, kterým hovoří. Shledali jsme, že ačkoliv existují výzkumy provedené na psaném a mluveném jazyce, z nichž prosvítají rozdíly mezi oběma formami a patrně i data o dialektech, vyznačují se tyto výzkumy metodologickými omezeními.

## **Výzkum**

Naši práci jsme pochopitelně psali také s úmyslem přispět k tématu novými poznatky. Chtěli jsme minimalizovat úskalí, která podle našeho mínění snižují reliabilitu výsledků předchozích výzkumů (rozsáhlá data odstraněná kvůli formální nejednoznačnosti, vyvozování závěrů z nízkého počtu výskytů jevu, nereprezentativní vzorek respondentů, subjektivní závěry bez kvantitativních údajů, subjektivní intuitivní interpretace bez ověření na kontrolní skupině). Tyto výzkumy v žádném případě neodsuzujeme a s jejich závěry často ve velké míře souzníme; pouze poukazujeme na to, že je nutné brát některé dílčí výsledky s rezervou.

Díky teoretickým znalostem a zkušenostem našich předchůdců jsme věděli, že nás čekají dvě hlavní nástrahy: nedostatečně rozsáhlý vzorek textů/respondentů a příliš mnoho kontextových proměnných, které není snadné vyhodnotit či odhalit, čímž by mohly negativně ovlivnit závěry. Z těchto důvodů jsme chtěli nadefinovat výzkum tak, abychom zkoumali snadno kvantifikovatelné jevy vyskytující se i v malých korpusech a při interpretaci se oprostili od přístupu založeného na dojmech a intuici, ačkoliv intuice v našem tématu hraje nepopíratelnou roli (viz níže u dotazníkového výzkumu). Rozhodli jsme se stanovit hypotézy s jednoduchými, zřetelně identifikovatelnými parametry a pracovat s kvantitativním rozbořením dat.

Provedli dva výzkumy, které proběhly nezávisle na sobě. První z nich je korpusový, druhý dotazníkový. Oba výzkumy mají totožná teoretická východiska, avšak zcela odlišné záměry. Cílem našeho bádání bylo mimo jiné ověřit, zda lze tvrzení o sémantice typů infinitivní konstrukce podložit korpusovými daty a zda rodilí mluvčí situace vyjádřené kauzativními konstrukcemi

interpretují v souladu se sémantickými principy představenými v kapitole věnované jejich sémantice.

Pokud jde o korpusový výzkum, zavrhlí jsme myšlenku zkoumat morfosyntaktické vlastnosti infinitivních kauzativních konstrukcí, neboť je považujeme za dostatečně popsané, stejně jako jsme odmítli analýzy úzu v žurnalistických textech pomocí korpusů CETEMPúblico a CETENFolha, jimž se dostatečně věnoval Silva (2005a). Rozhodli jsme se využít český nástroj špičkové kvality, paralelní korpus *InterCorp*, a provést na něm jednojazyčný výzkum na odlišném žánru – beletrii, a to včetně překladových textů, neboť máme za to, že překlady nás v literatuře, médiích i dalších oblastech obklopují na každém kroku a velkou měrou se tak podílejí na osvojování mateřského jazyka a jeho formování v pozdějším věku, a tím i na vlastní nepřekladové produkci.

U korpusového výzkumu jsme si vytyčili dva cíle: zjistit, kolik dat by nebylo analyzováno, kdybychom se měli omezit na čisté formy konstrukcí VSV, VOV a VVO a vypustili přechodové kategorie VSV/VOV a VOV/VVO, a ověřit teze o syntaktické integraci konstrukcí související s jejich integrací sémantickou. Pakliže je v konstrukcích VSV kauzovaný syntakticky nezávislý na kauzátorovi, neboť je podmětem kauzované vedlejší věty, očekává se jeho silná sémantická autonomie. Předpokladem k tomu, aby mohl mít autonomní kauzovaný schopnost ovlivňovat své činy, je jeho životnost či jiná vlastnost zakládající jeho agentivnost. U konstrukcí VSV jsme proto ověřovali agentivnost kauzovaného a povahu sloves v infinitivu, zda jejich sémantika předpokládá silnou autonomii kauzovaného. U konstrukcí VOV je premisou autonomie kauzovaného, jenž je méně nezávislý než u konstrukce VSV, proto jsme se opět zaměřili na povahu kauzovaného a zastoupených sloves. V konstrukcích VVO má kauzovaný autonomii nejmenší a zkoumali jsme, zda se u nich vyskytují slovesa vyjadřující děje, které nelze snadno ovlivňovat. Nakonec jsme zhodnotili výskyt všech analyzovaných kategorií u psychologických a pohybových sloves podle analyzovaných skupin.

Dotazníkový výzkum vychází z některých nejasností a pochybností, s nimiž jsme se potýkali při studiu literatury a následné konfrontaci s daty různých výzkumů. Nabyli jsme totiž dojmu, že teorie a praxe, které by se měly vzájemně ovlivňovat, se v některých ohledech možná liší. Navrhli jsme proto dotazník, který měl za úkol odhalit vnímání infinitivních kauzativních konstrukcí rodilými mluvčími, a to z hlediska přijatelnosti konstrukcí a interpretace vybraných sémantických parametrů. Jelikož jsme se obraceli k široké veřejnosti a účast na výzkumu nebyla honorovaná, s ohledem na ochotu respondentů spolupracovat jsme se snažili položky v dotazníku zorganizovat tak, aby byl maximálně stručný a přehledný.

Analogií s modelovými větami z teoretických pasáží naší práce jsme vytvořili modelové věty, o nichž měli respondenti rozhodnout, nakolik jsou pro ně přijatelné a jak je interpretují. Každá otázka nabízela několik odpovědí, které opět vycházely z teoretických pasáží, a možnost

přidat vlastní odpověď či komentář, pokud respondent nabízené možnosti neshledá adekvátními. Snažili jsme se přitom zahrnout co nejvíce sémantických aspektů: opozice fyzické a nefyzické kauzace, použití či nepoužití síly (ať fyzické, nebo psychického nátlaku), manipulace kauzovaným a jeho postoj ke kauzované události, pádová opozice dativ/akuzativ z hlediska manipulace kauzovaným, přijatelnost neagentivního kauzovaného v agentivní konstrukci, intence agentivního kauzovaného. Na závěr jsme se respondentů ptali na jejich vícejazyčnost, místní původ, věk a úroveň vzdělání, abychom se neochudili o data využitelná v případě, že by se nám vrátilo dostatečně reprezentativní množství dotazníků, které by se dalo vztáhnout na celou populaci.

Dotazník jsme distribuovali pomocí osobních kontaktů a sociálních sítí. Vrátil se nám dostatečný počet dotazníků, abychom mohli vyvozovat orientační závěry (Demčák (2014) považuje za hranici použitelnosti 30 respondentů), a to 83, což je ve srovnání s našimi souputníky vysoké číslo. Respondenti byli z 94 % Portugalci. V případě dostatečného zastoupení reprezentantů daných skupin obyvatel jsme zamýšleli jako vedlejší produkt zpracovat dílčí výzkumy vzdělanostní a zeměpisné stratifikace, nezískali jsme pro ně však reprezentativní vzorek populace, neboť většinu respondentů tvořili vysokoškolsky vzdělaní lidé a z poloviny šlo o obyvatele Lisabonu, zatímco ostatní oblasti byly zastoupeny dosti nerovnoměrně.

## **Závěry**

Podrobné znázornění nejčastějších sloves v našem korpusu nám ukázalo, že nelze bezpodmínečně potvrdit naše hypotézy, stejně jako je však ani nelze bezpodmínečně vyvrátit. Namísto podmíněnosti vlastností kauzovaného a konstrukcí nebo konstrukcí a sloves v infinitivu tak můžeme hovořit spíše o jisté korelaci, kterou se nám podařilo ověřit téměř u všech zkoumaných hypotéz. Tuto korelaci jsme nedokázali kvantifikovat, neboť ve velké míře závisí na tom, co se autor textu snažil říci – čtenářova interpretace se může lišit. Jediná hypotéza, která byla potvrzena bez pochybností, byla hypotéza agentivního kauzátora u konstrukce VSV, a to tam, kde měl pronominální formu; u plných forem jsme konstatovali, že jde o silnou tendenci. U VOV jsme měli k dispozici příliš málo dat na to, abychom mohli hypotézy ověřovat. Vzhledem k velikosti a žánrovému složení korpusu (beletrie) považujeme náš výzkum za kvantitativně podloženou dílčí studii, která přispívá k mozaice již provedených výzkumů (publicistika, mluvený jazyk), aniž by její výsledky bylo možné považovat za absolutně platné.

Závěry dotazníkového šetření pro nás byly velkým překvapením. Podle našich předpovědí respondenti potvrdili, že některé realizace jsou chybné nebo málo přijatelné (předložková konstrukce VOaV, VVO s *por*, ale i VVO s *a* s kauzovaným v plné formě). Prvním překvapením byly odpovědi na otázky mířící na přijatelnost základních, kanonických konstrukcí, s nimiž lingvisté ve svých teoriích zacházejí jako s neměnnými východisky pro uživatele, kteří se mezi nimi domněle



plynule pohybují a podle svého úhlu pohledu na vyjadřovanou situaci zvažují mnoho subtilních souvislostí a záměrně zvolí jeden z typů. U všech typů (tj. VSV, VOV i VVO) jsme se setkali s poměrně vysokou mírou negativních postojů, a to včetně odmítnutí jejich správnosti. Z odpovědí jsme usoudili, že respondenti neměli ukotvené větné vzorce kauzativních konstrukcí v jejich úplnosti, a tudíž ani nepředpokládáme, že si při vlastní jazykové produkci mezi konstrukcemi vědomě vybírají na základě sémantických parametrů.

Jak se dalo očekávat po vyhodnocení přijatelnosti konstrukcí, rovněž položky testující jejich sémantiku přinesly značně roztržité pohledy. Když jsme testovali opozice konkrétních prvků, respondenti velmi často hodnotili všechny položky v opozici dosti podobně. Tímto způsobem se nám nepodařilo ověřit, že výrazné tendence v tom, jak mluvčí u jednotlivých konstrukcí vnímají rozdíl mezi fyzickou a nefyzickou kauzací, použitím a nepoužitím síly, rozdílem v manipulaci u akuzativu a dativu (resp. VOV a VVO) či různými projevy vůle a aktivity kauzovaného, skutečně existují. Náš výzkum rozhodně nepotvrzuje shodný přístup rodilých mluvčích k infinitivním kauzativním konstrukcím. Podařilo se nám ale potvrdit jev, kterého jsme si všimli v jiných publikacích – výzkumy prováděné na textech a výzkumy zahrnující vzorek konkrétních mluvčích přinášejí odlišné výsledky.

Hlavní přínos našeho úsilí však nespátřujeme v závěrech, které přinesly oba výzkumy. Největším přínosem této práce je podle nás skutečnost, že podává nebyvale ucelený pohled na kauzativní konstrukce. Na rozdíl od příspěvků určených k publikaci ve sbornících či přednesu na konferencích nejsme omezeni prostorem, a proto si nemusíme vybírat, které informace oželíme. Proto jsme se mohli kromě infinitivních konstrukcí dopodrobna věnovat také obecnému pojmu kauzativnosti, přehledu kauzativních mechanismů a popisu syntetických kauzativ, samotné infinitivní konstrukce jsme pak popsali z hlediska morfosyntaxe, sémantiky i úzu a ještě je podrobili dvojímu výzkumu. Nesystematické teoretické poznatky rozptýlené napříč úzce vymezenými publikacemi jsme utřídili a zkompilovali do vyčerpávajícího uceleného textu s logickou návaznou strukturou. Díky neomezeným možnostem zpracování jsme se nevyhýbali ani záměrně opomíjeným či málo známým tématům, která pro svou okrajovost (či agramatičnost) nemají v pracích menšího rozsahu místo, přestože v reálném úzu vzácně existují: kauzovaný *s por*, konstrukce VOaV a VaVO, konstrukce VVO s dvojitým akuzativem.

Druhý bod, jímž se naše práce vyznačuje, je spíše filozofického rázu: neustálé kladení otázek. Poukázali jsme na drobné nejednoznačnosti a protichůdnosti vyskytující se v některých publikacích, při vší úctě k autorům jsme upozornili na slabá místa dosavadních výzkumů, všimli jsme si některých souvislostí, které jiní autoři neviděli nebo neměli prostor o nich pojednávat (rozdíly v psaném a mluveném jazyce, vývoj slovesa *mandar*, rozpor mezi teorií sémantiky konstrukcí a jejich mizivým územ v mluveném korpusu). Otestovali jsme některé jevy a odhalili skutečnost, že vnímání kauzativních konstrukcí je natolik individuální, že lingvistické popisy

nemusejí odpovídat realitě běžného uživatele. Jinými slovy že existuje významný rozdíl mezi praxí a teorií, která však tvrdí, že vychází z praxe. Svou práci proto namísto předložení jasných závěrů končíme plni pochybností a otázek. Doufáme, že díky technologickému vývoji nástrojů a neustále se zvětšujícím korpusům bude možné v budoucnu zrevidovat starší nedokonalé studie a že na tyto otázky nalezneme uspokojivé odpovědi.

## Seznam použité literatury a zdrojů

- Abeillé, A. & Godard, D. (2003). Les prédicats complexes. In Danièle Godard (ed.), *Les langues romanes: Problèmes de la phrase simple*. Paris: Éditions du CNRS, 125-184.
- Achard, M. (1998). *Representation of Cognitive Structures. Syntax and Semantics of French Sentential Complements*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Alsina, A. 1992. On the argument structure of causatives. *Linguistic Inquiry* 23. MIT Press. 517-555.
- Andrade, A. (2015). Construções causativas no português antigo e clássico: O scrambling e a emergência da marcação de caso excepcional. *Revista de Estudos da Linguagem* 23. Belo Horizonte. 7-58.
- Araújo, S. Lima Gonçalves (2008). *Entre l'actif et le passif: se faire /fazer-se. Syntaxe, sémantique et pragmatique comparées français-portugais*. Disertační práce. Braga : Universidade do Minho. Paris: Université Paris VII.
- Araújo, S. Lima Gonçalves (2009). Équivalents fonctionnels en portugais de la construction causative française en faire + inf., *Estudos linguísticos*, 4. Lisboa: Universidade Nova de Lisboa, 25-49.
- Araújo, S. Lima Gonçalves (2012). Pour une caractérisation syntaxique et sémantico-pragmatique de la construction causative en faire/fazer inf. en français et en portugais. *Studii de gramatică contrastivă* 17/2012. Pitești: Universitatea din Pitești, pp. 7-28.
- Arrais, T. (1985). As Construções Causativas em Português. *Alfa* 29, 41-58.
- Barbosa, P. & Flores, C. & Pereira, C. (2018). On subject realization in infinitival complements of causative and perceptual verbs in European Portuguese: Evidence from monolingual and bilingual speakers. In Cuza, A. & Guijarro-Fuentes, P. (eds). *Language Acquisition and Contact in the Iberian Peninsula*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton. 125-158.
- Bechara, E. (2009). *Moderna Gramática Portuguesa*. 37. vyd. Rio de Janeiro: Nova Fronteira.
- Bittencourt, V. O. (1995). *Da expressão da causatividade no Português do Brasil: uma viagem no túnel do tempo*. Disertační práce. São Paulo: PUC-SP.
- Blinkenberg, A. (1960). *Le problème de la transitivité en français moderne*. Copenhagen: Munksgaard.
- Carvalho, C. dos Santos (2004). *Cláusulas encaixadas em verbos causativos e perceptivos: uma análise funcionalista*. Disertační práce. Campinas: Universidade de Campinas.
- Cezario, M. M. et al. (1996). Integração entre cláusulas e gramaticalização. In Martelotta, M. E. al (orgs.). *Gramaticalização no português do Brasil: uma abordagem funcional*. Rio de Janeiro: Tempo Brasileiro.
- Cintra, L. F. L (1971). Nova Proposta de Classificação dos Dialectos Galego-Portugueses. In *Boletim de Filologia* 22, 81-116.
- Comrie, B. (1976). The syntax of causative constructions: cross-language similarities and divergences. In Shibatani, M. (ed.) (1976b). *Syntax and semantics 6: the grammar of causative constructions*. New York: Academic Press, 261-312.
- Comrie, B. (1989). *Language Universals and Linguistic Typology*. 2. vyd. Chicago: The University of Chicago Press.
- Cottier, E. (1985). *De quelques verbes causatifs anglais et français en tant qu'opérateurs et types de repérages*. Disertační práce. Paris: Université Paris VII.
- Cottier, E. (1992). L'opérateur causatif *make* et ses traductions françaises: dissymétrie avec le français *faire*. In Guillemin-Flescher, J. (ed.) *Linguistique contrastive et traduction 1*. Paris: Ophrys, 79-125.
- Creissels, D. (1995). *Éléments de syntaxe générale*. Paris: PUF.

- Croft, W. A. (1991). *Syntactic Categories and Grammatical Relations: the cognitive organization of information*. London, Chicago: University of Chicago Press.
- Cucatto, L. A. (2013). O verbo *mandar* e sua relação com o fenômeno da causação. Campinas: UNICAMP.
- Cunha, C. & Cintra, L. (1987). *Nova gramática do português contemporâneo*. 4. vyd. Lisboa: Edições Joao Sá de Costa.
- Čechová, M. et al. (1996). *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV .
- Čermák, F. (2001). *Jazyk a jazykověda*. Karolinum, Praha.
- Čermák, P. & Nádvorníková, O. (eds.), 2015. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*, Praha: Karolinum.
- Čermák, P. (2015). Kausativnost v románských jazycích a v češtině. In Čermák, P. & Nádvorníková, O. (eds.). *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*, Praha: Karolinum. 27-38.
- Český národní korpus - InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2009. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>.
- Davies, M. (1995). The evolution of causative constructions in Spanish and Portuguese. In J. Amastae et al., *Current research in Romance linguistics*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, 105-122.
- Delancey, S. (1984). Notes on Agentivity and Causation. *Studies in Language* 8. 181-213.
- Demčák, M. (2014). Online dotazník - jak na to? [online]. Dostupné z: <https://www.online-dotaznik.cz> (poslední přístup 12. 9. 2023).
- Dixon, R. M.W. (2000). A typology of causatives: form, syntax and meaning. In R.M.W Dixon & A. Aikhenvald (eds.), *Changing valency. Case studies in transitivity*. Cambridge: Cambridge University Press, 30-83.
- Dubois, J. (2001). *Dicionário de lingüística*. Editora Cultrix.
- Fidler, M. (2017). Silová dynamika [online]. In P. Karlík, M. Nekula, J. Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/SILOVÁ DYNAMIKA](https://www.czechency.org/slovník/SILOVÁ_DYNAMIKA) (poslední přístup: 8. 4. 2023).
- Figueiredo, J. & Ferreira, A. (1991). *Compêndio de gramática portuguesa: para o ensino secundário*. Porto: Porto Editora.
- Fillmore, Ch. J. (1968) The Case for Case. In Bach, E. & Harms, T. (eds.). *Universals of Linguistic Theory*, 1–88.
- Flores, A. L. et al. (2016). Portuguese as a Heritage Language in contact with German and French: a comparative study on the acquisition of verbal mood. In Elsig, M. et al. (eds.). *Romance Languages and Linguistic Theory 2016. Selected papers from 'Going Romance' Frankfurt 2016*. Amsterdam: John Benjamins.
- Freire, G. A. N. (2013). A aquisição de verbos perceptivos e causativos e a Teoria da Mente. Disertační práce. Campinas: Universidade de Campinas.
- Gaetone, D. (1976). Les pronoms conjoints dans la construction factitive. *Revue de Linguistique Romane*, 159–160, 165-182.
- Givón, T. (1975). Cause and control. On the semantics of interpersonal manipulation. In Kimball, J. (ed.). *Syntax and Semantics* 4. New York: Academic Press.
- Givón, T. (1990). *Syntax: a functional-typological introduction*. Vol. II. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Goddard, C. (1998). *Semantic Analysis. A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Gonçalves, A. & Duarte, I. (2001). Construções Causativas em Português Europeu e em Português Brasileiro. *Actas do XVI Encontro Nacional da Associação Portuguesa de Linguística*. Lisboa: APL, 657-671.

- Gonçalves, A. (1999). *Predicados Complexos Verbais em Contextos de Infinitivo não Preposicionado do Português Europeu*. Disertační práce. Lisboa: Faculdade de Letras da Universidade de Lisboa.
- Gramatika Gulbenkian viz Raposo, E. et al. (2013).
- Houaiss, A. & Villar, M. (2001). *Dicionário Houaiss da línguas portuguesa*. 1. ed. Rio de Janeiro: Editora Objetiva.
- Hyman, L. & Zimmer, K. M. (1976). Embedded topic in French. In Li, C. N. (ed.). *Subject and Topic*. New York: Academic Press. 189-211.
- InterCorp*: Český národní korpus – *InterCorp* [on-line]. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha. Dostupný z: [www.korpus.cz](http://www.korpus.cz).
- Karlík, P., Nekula, M., Pleskalová, J. (eds.) (2002). *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN.
- Karlík, P., Nekula, M., Pleskalová, J. (eds.) (2003). *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN.
- Kemmer, S. & Verhagen, A. (1994). The grammar of causatives and the conceptual structure of events, *Cognitive Linguistics*, 5(2), 115-156.
- Konečná, K. (2014). Fillmorova teorie pádů: Pádová gramatika. In K. Prokopová (ed.), *Encyklopedie lingvistiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné online: <http://oltk.upol.cz/encyklopedie> (poslední přístup 17. 6. 2023).
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago/London: The University of Chicago Press.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1999). *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books.
- Langacker, Ronald W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar, Vol. 1: Theoretical Prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- Laufková, P. (2015). Portugalština: konstrukce *fazer* + infinitiv a její protějšky v češtině. In Čermák, P. & Nádvoříková, O. (eds.). *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*, Praha: Karolinum. 59-69.
- Laufková, P. (2016). Frantuguês: o falar da emigração portuguesa em França. In Ramos, J. Coelho, Grauová, Š., Jindrová, J. (eds.). *Língua portuguesa na Europa Central: estudos e perspectivas*. Praha: Karolinum. 232-238.
- Lehmann, C. (1988). Towards a typology of clause linkage. In Haiman, J. & Thompson, S. (eds.). *Clause combining in grammar and discourse*. Philadelphia: John Benjamins, 1988. 181-225.
- Lejeune, P. & Araújo, S. Lima Gonçalves (2003). Os equivalentes funcionais em português das construções francesas *se faire* + INF e *se voir* + INF/PP. *Actas do XIX Encontro da Associação Portuguesa de Linguística*. Lisboa: APL, 213-226.
- Maldonado, R. & Nava, E. F. (2002). Tarascan causatives and event complexity. In Shibatani, M. (ed.) *The grammar of causation and interpersonal manipulation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 157-195.
- Maldonado, R. (1995) Middle-Subjunctive Links. In Hamispour, P. et al. (eds.). *Studies in language learning and Spanish Linguistics in honor of Tracy D. Terrell*. New York: McGraw Hill. 399-418.
- Martins, A. M. (2018). Infinitival complements of causative/perception verbs in a diachronic perspective. In Gonçalves, A. & Santos, A. L. (eds.). *Complement Clauses in Portuguese: Syntax and Acquisition*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 101-128.
- Martins, A. M. (2018). Infinitival complements of causative/perception verbs in a diachronic perspective. In A. Gonçalves & A. L. Santos (eds.), *Complement Clauses in Portuguese: Syntax and Acquisition*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 101-128.
- Mira Mateus, M. H. 1989. *Gramática da Língua Portuguesa*. 4. vyd. Lisboa: Caminho.

- Nádvorníková, O. (2015). Metodologie vytěžování paralelních korpusů. Paralelní korpus InterCorp. In Čermák, P. & Nádvorníková, O. (eds.). *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*, Praha: Karolinum. 16-25.
- Nedjalkov, V. P. & Silnitsky, G. G. (1973). The typology of morphological and lexical causatives. In Keifer, F. (ed.). *Trends in Soviet theoretical linguistics*. Dordrecht: Reidel. 1–32.
- Pereira, S. (2012). *Protótipo de um glossário dos dialetos portugueses com informação sintática*. Disertační práce. Lisboa: Faculdade de Letras da Universidade de Lisboa.
- Pereira, S. (2015). Causative and perception constructions in European Portuguese: the dialectal data. *Dialectologia: revista electrònica* 1, p. 53-80.
- Perini, M. A. (1977). *Gramática do infinitivo português*. Petrópolis: Editora Vozes Ltda.
- Pontes, E. (1973). *Verbos auxiliares em português*. Petrópolis: Vozes.
- Porto Editora (vyd.) (2009). *Dicionário da Língua Portuguesa*. Porto: Porto Editora.
- Raposo, E. (1981). *A Construção "União de Orações" na Gramática do Português*. Disertační práce. Lisboa: Faculdade de Letras da Universidade de Lisboa.
- Raposo, E. (1989). Prepositional infinitival constructions in European Portuguese. In Jaeggli, O. & Safir, K. J. (eds.) *The Null Subject Parameter*. Dordrecht: Kluwer, pp. 277-305.
- Raposo, E. et al. (2013). *Gramática do português*. Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian.
- Riegel, M. & Pellat, J.-C. & Rioul, R. (1994). *Grammaire méthodique du français*. Paris : Presse Universitaires de France.
- Roegiest, E. (1983). Degrés de fusion dans la construction factitive des langues romanes. *Romanica Gandensia Gent*, 20, 271-288.
- Shibatani, M. & Pardeshi, P. (2002). The causative continuum. In Shibatani, M. (ed.). *The grammar of causation and interpersonal manipulation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 85-125.
- Shibatani, M. (1976a). Causativization. In Shibatani, M. (ed.). *Syntax and semantics: the grammar of causative constructions*. New York: New York Academic. 239-294.
- Shibatani, M. (1976c). The grammar of causative constructions: A conspectus. In Shibatani, M. (ed.). *Syntax and Semantics, Vol. 6, The Grammar of Causative Constructions*. New York/San Francisco/London: Academic Press, 1-40.
- Shibatani, M. (2002a). Introduction. Some basic issues in the grammar of causation. In Shibatani, M. (ed.) *The grammar of causation and interpersonal manipulation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 1-22.
- Shibatani, M. (ed.) (1976b). *Syntax and semantics, Vol. VI, The grammar of causative constructions*. New York: Academic Press.
- Shibatani, M. (ed.) (2002b). *The grammar of causation and interpersonal manipulation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Silva, A. Soares da (1995). Estruturas causativas no Português: ordem das palavras e atribuição de caso em *fazer, mandar, deixar* + INF. Perspectiva cognitiva. *Actas do X Encontro Nacional da Associação Portuguesa de Linguística*. Lisboa: APL/Colibri, 541-555.
- Silva, A. Soares da (1998): Prototipicidade y cambio semántico: el caso ibérico de *deixar/dejar*. In Honrubia, J. L. C. (ed.). *Estudios de la lingüística cognitiva I*. Alicante: Universidade de Alicante. 279-294.
- Silva, A. Soares da (1999). *A Semântica de DEIXAR. Uma Contribuição para a Abordagem Cognitiva em Semântica Lexical*. Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian e Fundação para a Ciência e a Tecnologia.
- Silva, A. Soares da (2004a): Cultural determination of causation. In Silva, A. Soares da et al. (eds.). *Linguagem, Cultura e Cognição: Estudos de linguística cognitiva*. Coimbra: Almedina.

- Silva, A. Soares da (2004b). Imagery in Portuguese causation/perception constructions. In Lewandowska-Tomaszczyk, B. & Kwiatkowska, A. (eds.), *Imagery in Language. Festschrift in Honour of Professor Ronald W. Langacker*. Frankfurt/Main: Peter Lang, 297-319.
- Silva, A. Soares da (2004c): Verbos y construcciones causativas analíticas en portugués y en español. *ELUA. Estudios de Lingüística*. Alicante: Universidade de Alicante. 581-598.
- Silva, A. Soares da (2005a). Revisitando as construções causativas e perceptivas do Português: significado e uso. *Actas do XX Encontro Nacional da Associação Portuguesa de Linguística*. Lisboa: Associação Portuguesa de Linguística, 855-874.
- Silva, A. Soares da (2005b): Semântica e cognição da causação analítica em português. In Miranda, N. S. & Name, M. C (eds.). *Lingüística e Cognição*. Juiz de Fora: Editora EFJF. 11-47.
- Silva, A. Soares da (2012). Gramaticalização, reanálise e subjectificação. Para uma revisão do conceito de gramaticalização. In Santiago-Almeida, M. M. & Lima-Hernandes, M. C. (eds.). *História do Português Paulista*. Campinas: UNICAMP. 25-44.
- Štícha, F. (1981). K syntakticko sémantické konkurenci aktivních, participiálních o reflexivních konstrukcí. *Slovo a Slovesnost* 42. 183-192.
- Talmy, L. (2000). *Toward a Cognitive Semantics*. Cambridge, Mass.: The MIT Press.
- Tesnière, L. (1959). *Éléments de syntaxe structurale*. Paris: Klincksieck.
- Texto Editora (vyd.) (1999). *Dicionário Universal Língua Portuguesa*. Porto: Texto Editora.
- Trannin, J. B. (2010). *Aspectos sintáticos do infinitivo com verbos causativos no português europeu: uma abordagem diacrônica*. Diplomová práce. Campinas: Universidade Estadual de Campinas.
- Vasconcelos, S. (2013). O Clítico SE: entre a Norma e a Variação. Diplomová práce. Lisboa: Universidade Nova de Lisboa.
- Verbo (vyd.) (2001). *Dicionário da língua portuguesa contemporânea da Academia das Ciências de Lisboa*. Lisboa: Verbo.
- Verbo (vyd.) (2008). *Dicionário Verbo da Língua Portuguesa*. Lisboa: Verbo.
- Verhagen, A. & Kemmer, S. (1997). Interaction and causation: Causative constructions in modern standard Dutch. *Journal of Pragmatics*, 27(1). 61-82.
- Vesterinen, R. (2008a). Complementos finitos e infinitivos dos verbos causativos deixar e fazer – Causação directa vs. indirecta e a noção de controlo. *Studia Neophilologica*, 80:1. 75-98.
- Vesterinen, R., (2008b). Direct, Indirect and Inferred Causation: Finite and Infinitive Complements of *Deixar* and *Fazer*. *Journal of Portuguese Linguistics* 7(1). 23-50.
- Vieira, M. dos Santos Machado (2001). *Sintaxe e semântica de predicções com verbo fazer*. Disertační práce. Rio de Janeiro: UFRJ.
- Vilela, M (1999). *Gramática da língua portuguesa: gramática da palavra, gramática da frase, gramática do texto/discurso*. 2. vyd. Coimbra: Almedina.
- Vilela, M. (1989). Contribuição para o estudo de lassen, deixar, mandar fazer, ser possível (estudo sintático e semântico), in *Duas Línguas em Contraste – Português-Alemão*, Porto, 43-63.
- Vilela, M. (1992). *Gramática de valências: teoria e aplicação*. Coimbra: Livraria almedina.
- Von Wright, G. H. (1971). *Explanation and Understanding*. London: Routledge.
- Zubizarreta, M. L. (1985). The relation between morphophonology and morphosyntax: the case of Romance causatives. *Linguistic Inquiry* 16: 2. 247-289.

## Publikační činnost

Laufková, P. Portugalština: konstrukce *fazer* + infinitiv a její protějšky v češtině. In Čermák, P. & Nádvorníková, O. (eds.), 2015. *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*, Praha: Karolinum, s. 59-69.

Laufková, P. Francouzština: konstrukce *faire* + infinitiv a její protějšky v češtině. In Čermák, P. & Nádvorníková, O. (eds.). *Románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů*, Praha: Karolinum, 2015, s. 69-79.

Laufková, P. Frantuguês: o falar da emigração portuguesa em França. In Ramos, J. Coelho, Grauová, Š., Jindrová, J. (eds). *Língua portuguesa na Europa Central: estudos e perspectivas*. Praha: Karolinum, 2016, s. 232-238.

Laufková, P. Vývoj a současný stav translatologie v Brazílii aneb brazilský teoretik překladu není lidojed. In Vavroušová, P. (ed.). *Překlad a tlumočení jako most mezi kulturami*. Praha: Karolinum, 2015, s. 103-112.

Laufková, P. Célia Luiza Andrade Prado – Teorie překladu Harolda de Campos – mnohem více než pouhý kanibalismus [překlad]. In Vavroušová, P. (ed.). *Překlad a tlumočení jako most mezi kulturami*. Praha: Karolinum, 2015, s. 113-118.

Hrušovská, Petra. Když ptáci koncertí a hadi tečou z cukrotřtin aneb O překládání frankofonní antilské prózy. *Plav*. 2014, roč. 10, č. 1, s. 49-53.

Články s literárním a translatologickým zaměřením pro iLiteratura.cz (pod jménem Hrušovská)